

וזה אחד מהם:

דם נבלה — בית שמאי מטהרין, לפי שהדם אינו נחשב כבשר שיטמא כנבלה.⁽³⁾ ובית הלל מטמאין, לפי שהדם נחשב כבשר.

אמר רבי יוסי ברבי יהודה: אף כשטמאו בית הלל, לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית, הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. שכיון שהדם מטמא בתורת בשר, צריך שיהא בו שיעור בשר שמטמא כנבלה. דהיינו כזית.

הרי, שרבי יוסי ברבי יהודה סובר אף הוא כרבי נתן, שרביעית מצטמקת לכזית.

ודחינן: אמר אבוי: דלמא לא הוא, אלא יתכן שרבי נתן ורבי יוסי ברבי יהודה אינם מודים זה לזה.

כי עד כאן לא אמר רבי נתן הכא דבעי רביעית כדי שלאחר שיקרש ישאר ממנו כזית [שהרי הוא אמר דכזית יבש סגי להוצאה כי הוא בא מרביעית יין] אלא ביין, דקליש, שהוא דליל בעודו לח, ונפחו גדול. ולכן, כשהוא מתייבש הוא מצטמק ביותר ומגיע עד לכזית.

אבל בדם, דסמיך, ולכן אין נפחו משתנה כל כך כשהוא מתייבש, הרי בשביל להגיע לשיעור של כזית קרוש — לא בעי רביעית לח, אלא אפילו בפחות מרביעית לח נהיה כזית קרוש. ולכן דם נבלות מטמא גם בפחות מרביעית.

ונמצא, שרבי נתן לא סובר כרבי יוסי ברבי יהודה.

אי נמי, עד כאן לא קאמר רבי יוסי ברבי יהודה התם בדם, דכזית דם קרוש סגי ליה ברביעית דם לח, אלא בדם, משום דסמיך, ונפחו מצומצם.

אבל יין, דקליש, כיון שהוא דליל ונפחו גדול, הרי כזית יין קרוש הוי יותר מרביעית לח. כי כדי להגיע לכזית יין יבש צריך יותר מרביעית לח. ומכאן, שרביעית יין לח שנקרשת הרי היא פחותה מכזית.

הילכך, כי מפיק מוציא אפילו פחות מכזית יין קרוש ליחיוב, שהרי יש כאן שיעור של רביעית יין לח, שהוא שיעור ההוצאה ביין, ודלא כרבי נתן.

שנינו במשנה: חלב כדי גמיעה.

איבעיא להו היכי גרסינן? האם כדי גמיעה באל"ף, או כדי גמיעה בעי"ן?

אמר רב נחמן בר יצחק: הרי נאמר "הגמיעה נא מעט מים מכרך", באל"ף.

איבעיא להו: הא דקתני לעיל במתניתין עו-ב "חוך מקליפתן וגרעיניהן", היכי גרסינן: גראינין או גרעינין?

אמר רבא בר עולא: הרי נאמר "ונגרע מערכך" בעי"ן, וגרעינין מלשון גרעון הוא, שזורקין אותם, ונגרעין מתוך האוכל.

תו איבעיא להו: הא דאמרינן [בפסחים עה

בדם, אבל יש בו תורת משקין ומטמא טומאה קלה כמשקה שנגע כנבלה.

3. רש"י מביא שתי דיעות אם בית שמאי מטהרין לגמרי ואפילו מטומאה קלה, או שרק טומאה חמורה, שיטמא אדם כבשר נבלה אין בו

ב] "גחלים עוממות", היכי גרסינן: **אוממות**
או **עוממות**?

אמר רב יצחק בר אבדימי: הרי נאמר
בנבואת יחזקאל על אשור, "**ארזים** — לא
עממוהו בגן אלהים". והיינו שאפילו
הארזים לא החשיכו את מראהו של אשור.
כלומר, שלא היה ארו אחד בעולם שהיה
נאה ממנו. וכתוב עממהו בעי"ן. וגחלים
עוממות נמי מלשון חושך הם, כאשר הם
הולכין ונכבין.

תו **איבעיא להו**: הא דתנן לקמן [קנא ב]
"אין מעמצין [עיי"ש בהגה"ה] את המת
בשבת", דהיינו שאין סוגרין את עינו. האם
"**מאמצין**" תנן או "**מעמצין**"?

אמר רבי חייה בר אבא אמר **רבי יוחנן**:
הרי נאמר "**ועוצם עינו מראות ברע**"
בעיי"ן [ואע"ג דהכא קדמה המ"ם לעי"ן אין
בכך כלום, ריטב"א].

תנו רבנן: **המוציא חלב של בהמה**,
שיעורו **כדי גמיעה**.

המוציא **חלב של אשה**, ולובן של **ביצה**,
שיעורו הוא — **כדי ליתן אותו במשיפא**,
בסם המרפא את העין. שרגילין לשוף,
להמיס את הסם המרפא את העין בחלב
אשה ולובן ביצה, ולכן הוא נקרא "משיפא",
מלשון לשוף.

המוציא **קילור**, סם המרפא את העין —
כדי לשוף במיב, שמוציא כמות של סם
שמספיקה — לאחר ההמסה במים —
לשים על שתי העינים.

בעי רב אשי: האם שיעור הקילור הוא **כדי**
שיפה לבר, או **כדי אחיזה ושיפה**, שיש

להוסיף לשיעור את מה שנדבק מהקילור
באצבעותיו?

ומסקינן: **תיקו!**

שנינו במשנה: **דבש כדי ליתן על הכתית**.

תנא: **כדי ליתן על פי כתית**.

בעי רב אשי: מה היא כונתו של התנא
בברייתא? האם כוונתו לומר דהא דתנן על
כתית היינו אפומא דכולה כתית מה ששם
על כל המכה, לפי שכל המכה קרויה "פה".

או **דילמא** סגי בדבש ששם **אמורשא קמא**
דכתית, על החלק עליון של המכה [על
אותו מקום שיוצא בו המורסא, ריטב"א].

ולאפוקי להוציא מקום הודרנא [רושם
הנעשה סביב הנקב, ריטב"א] **דלא** נכלל
בשיעור נתינת הדבש?

ומסקינן: **תיקו!**

אמר רב יהודה אמר **רב**: כל מה שברא
הקב"ה בעולמו — לא ברא דבר אחד
לכטלה.

ברא שבלול — לכתית. שמהשבלול
עושים רפואה לכתית כדמפרש לקמן.

ברא זבוב — לצירעה. מי שעקצו צירעה
כותש זבוב ומניח על העקיצה.

יתוש — לרפואה לנשיכת נחש.

ונחש — לחפפית מין שחין.

וסממית עכביש — כותש אותה ומניחה על
עקיצת עקרב.

שבלול לכתית **היכי עביד ליה**? [עפ"י
הריטב"א]

טעמא עיזי מסגן ברישא העיזים הן אלו
ההולכות בראש העדר, והדר אימרי ורק
אחריהן הולכות הרחלות?

אמר ליה רב יהודה: כברייתו של עולם.
דברישא הוה חשוכא, והדר נהורא.
שקודם היה חושך ואח"כ אור. כן העזים,
שהן בדרך כלל שחורות הרי הן קודמות
לרחלות שהן בדרך כלל בהירות.

שוב שאלו: מאי טעמא הני הרחלות
מכפיין, יש להן זנב שמכסה אותן, והני
העזים מגליין, אין להן זנב?

והשיבו: הני הרחלות, דמכפיין מינייהו,
שאנו מכסין עצמנו בלבוש העשוי מצמרן
— מכפיין גם הן מכוסות. ואילו הני עזים
דלא מכפיין מינייהו — מגליין.

מאי טעמא גמלא — זוטר גנובתיה, זנבו
קצר?

משום דאכל ביסי. שהגמל אוכל קוצים,
לכן זנבו קצר כדי שלא יסרט מהקוצים.

מאי טעמא תורא, שור, אריכא גנובתיה?

משום דדייר באגמי, במקומות מרעה, ובעי
לכרכושי לנענע בזנבו כדי להבריא בקי,
יתושים.

מאי טעמא קרנא דקמצא קרן החגב
[פירוש אחר: הנמלה] רכיכא, רך?

משום דדיירא בחילפי, שהוא גדל בין עצי
ערבה, ואי הוי קשיא הקרן נדיא, היתה
מתנדנדת כתוצאה מפגיעתה בעצים,
ונשברת, ומתעוורא, ומתעוור החגב, כי
ראיתו קשורה עם הקרנים שלו.

דאמר שמואל: האי מאן דבעי דליסמיה,

מייתי דא אובמא וחדא חיורא שבלול
אחד שחור ואחד לבן, ושלקי להו, ושייפי
ליה מושח על הכתית.

תנו רבנן: יש חמשה אימות, פחדים, שהן
אימת חלש על גיבור —

א. אימת מפגיע חיה קטנה שיש לה קול
חזק — על ארי שמפחד ממנה כששומע
את קולה, כי נדמה לו שהיא חיה גדולה,
ובורח.

ב. אימת יתוש — על הפיל, כשנכנס לו
לחוטמו.

ג. אימת סממית — על העקרב כשנכנס לו
באזנו.

ד. אימת סנונית — על הנשר כשנכנסת
תחת כנפי הנשר, ומונעת אותו מלפרוש
כנפיו.

ה. אימת כילבית שרץ קטן על ליתן
כשנכנס לו באזנו.

וכל אלו, מחמת קטנותן אין הגדולים יכולים
להנצל מהם [ריטב"א].

אמר רב יהודה אמר רב: מאי קרא?
דכתיב "חמבליג שודד על עז", שמגביר את
השודד [חלש] על הגיבור.

רבי זירא אשכח פגש לרב יהודה, דהוה
קאי אפיתחא דבי חמוה בעמדו על פתח
בית חמיו, וחזייה וראה דהוה בדיחא
דעתיה, שהיתה דעתו בדוחה עליו, ואי בעי
מיניה כל חללי עלמא, ואם ישאל ממנו על
כל הנעשה בחלל העולם, הוה אמר ליה,
ישיב לו.

אמר ליה, שאל רבי זירא לרב יהודה: מאי

לעוור, **לקמצא** — לשלופינהו לקרניה, ומתוך כך יתעוור. כי בלא הקרנים הוא אינו רואה.

מאי טעמא האי תימרא דתרנגולתא **מדלי לעילא**, העפעף התחתון עולה על העליון כשעוצמת עיניה, לעומת שאר הבריות שהעליון שוכב על התחתון?

משום **דדיירי אדפי**, כשהולכת לישון עולה למקום גבוה על הקרשים והקורות. **ואי עייל קטרא** אם יכנס עשן בעיניה [שהעשן עולה למעלה] **מתעוורא**.

דשא, שפירושו דלת, מה הוא מקורה של מילה זו? — **דרך שם** שדרך הדלת מגיעים לשם.

דרגא סולם — **דרך גג** דרכו מגיעים לגג.

מתכוליתא, מאכל שעשוי לטיבול — אומרים עליו "**מתני תבלה דא**". לכשיכלה, מה נאכל?

פירוש אחר, לפי שאינו נאכל אלא מעט מעט הוא נשמר לזמן ארוך ואנשים אומרים: **מתי תכלה?**

ביתא — **בא ואיתיב**, אשב בה. שהדרך לישב בבית.

ביקתא — **בי עקתא**, בית שהוא צר וקטן.

כופתא מכתשת, [פירוש אחר, מדה שמוודין בה חטים. פירוש אחר, בול עץ עשוי לשיבה] — **כוף ותיב**. כפוף אותו ושב עליו.

לבני, לבנים — **לבני בני**. על ידי בנין הלבנים — הבית מתקיים לדורות.

הוצא גדר קוצים או לולבים — **חציצה**, שאינה בר קיימא, אלא רק חציצה בעלמא.

חצבא כד חרש — **שחוצב מים מן הנהר**.

כוחה כלי חרס קטן — **כוחה**, כלומר כלי מועט כמו זה ביכולתך למלאותו מיינך ולתתו לי במתנה.

שוטיתא, בד הדס — **שטותא**. שרוקדים בו לפני הכלה והמרקד נראה כשוטה.

משיכלא, ספל גדול שרבים רוחצים ידיהם ורגליהם ממנו — **מאשי כולה** רוחץ את כולם.

משכילתא, ספל קטן ונאה — **משיא כלתא** מיוחד לחשובים, כמו כלה שהיא חשובה, לרוחץ ממנו.

אסיתא הכלי שכותשין בתוכו — **חסירתא**, שחסירה וחקוקה בפנים.

בוכנא העלי שכותשין בו — **בוא ואכנה**.

לבושה חלוק עליון — **לא בושא**, מונע בושא, שמכסה כל החלוקים התחתונים הקרוצים.

גלימא — **שנעשה בו כגלב**, כמי שאין לו חיתוך איברים, מחמת אורך ורוחב הגלימא.

גולתא בגד נאה — **גלי ואיתיב**. כשהוא יושב מגלה את עצמו שלא ישב עליו ויתכלכלך ויקרע.

פוריא מטה — **שפרין ורביץ עליה**.

בור זינקא בור שאין בו מים — **בור זה נקי ממים**.

סודרא בגד של תלמידי חכמים — סוד ה' ליראיו.

אפדנא טרקלין של מלכים — אפיתחא דין. לפתח זה יבאו הכל אם למשפט אם לשרת את המלך.

תנו רבנן: שלשה, כל זמן שמוזקינין מוסיפין גבורה. ואלו הן: דג, ונחש, וחיזיר.

שנינו במשנה: שמן — כדי לסוך אבר קטן.

אמרי דבי רבי ינאי: שמן כדי לסוך בו אבר קטן, אחד מפרקי האצבע הקטנה של קטן בן יומו.

מיתבי: תניא: שמן — כדי לסוך אבר קטן, וקטן בן יומו.

ודייקין: מאי לאו הכי קאמר: אבר קטן דאדם גדול, או אבר גדול של קטן בן יומו. אבל שמן שסכין בו אבר קטן של קטן בן יומו פטור על הוצאתו, וקשיא לרבי ינאי!?

ומתריצין: אמרי לך דבי רבי ינאי! לא!

אלא הכי קאמר: שמן — כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו.

לימא כתנאי: דתניא: שמן כדי לסוך אבר קטן, וקטן בן יומו, דברי רבי שמעון בן אלעזר.

רבי נתן אומר: כדי לסוך אבר קטן.

מאי לאו, בהא קמיפלגי: דרבי שמעון בן

אלעזר סבר: אבר קטן של קטן. שכך משמע מדבריו, ששני קטנים יהיו, גם האבר וגם הגוף.

ורבי נתן סבר, שרק קטן אחד אמרינן. דהיינו, אבר קטן דגדול, או אבר גדול דקטן. אבל שני קטנים, דהיינו שמן כדי לסוך בו אבר קטן של קטן בן יומו — לא חייבים עליו!

ודחינן: לא! אלא דכולי עלמא אבר קטן דקטן בן יומו לא חייבים על הוצאתו, עב-א וליתא דרבי ינאי.

והבא בהא קמיפלגי: רבי שמעון בן אלעזר סבר: אבר קטן דגדול ואבר גדול דקטן בן יומו — כי הדדי נינהו, דשיעור אחד הם. ובאחד מהם משערינן, או בזה או בזה.

ורבי נתן סבר: אבר קטן דגדול אין, רק בו משערינן. אבל באבר גדול דקטן בן יומו לא משערינן.

והוינן בה: מאי הוי עלה? במה נחלקו, למסקנא, רבי שמעון בן אלעזר ורבי נתן?

תא שמע: דתניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: שמן — כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו.

ואם כן, רבי נתן סובר דאז אבר קטן של גדול או אבר גדול של קטן, וכדאמרינן מעיקרא, דרבי ינאי — תנאי היא.

שנינו במשנה: מים כדי לשוף בהן את הקילור.